

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การจัดการพิพิธภัณฑ์ในเขตเมืองพิษณุโลก เพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรม
ชื่อผู้เขียน	นาง สุวรรณา บุญกล้า
แผนกวิชา/คณะ	สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. อภิญญา บัณฑิตา อรุณนภาพร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ศรีสักร วัลลิโภดม
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย “การจัดการพิพิธภัณฑ์ในเขตเมืองพิษณุโลกเพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรม” (Museum Management in Phitsanulok for Cultural Tourism) เพื่อสร้างกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้ตอบสนองการท่องเที่ยววัฒนธรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดขึ้นเนื่องจากในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก มีพิพิธภัณฑ์จำนวนมาก ในจำนวนนี้ได้แก่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระพุทธชินราช พิพิธภัณฑ์ผ้า มหาวิทยาลัยนเรศวร และพิพิธภัณฑ์เมืองพิษณุโลก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์ทหารกองพลทหารราบที่ 4 ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยแต่ละแห่งมีเงื่อนไขและองค์ประกอบการจัดตั้งที่แตกต่างกันไป แต่หนึ่งในวัตถุประสงค์การจัดตั้งคือเพื่อให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งในเชิงปริมาณพบว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพิพิธภัณฑ์ทั้ง 4 แห่งที่เป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยได้แก่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระพุทธชินราช พิพิธภัณฑ์ผ้า มหาวิทยาลัยนเรศวร และพิพิธภัณฑ์เมืองพิษณุโลก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ส่วนใหญ่รู้จักพิพิธภัณฑ์เหล่านั้นอยู่แล้ว ขณะที่ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเดียวกันของทุกพิพิธภัณฑ์คืองบประมาณและบุคคลากรจำกัด ทำให้ไม่สามารถจัดหาสิ่งของมาจัดแสดงหรือปรับเปลี่ยนนิทรรศการการแสดงผลได้มากนัก นอกจากนี้ยังพบว่าพิพิธภัณฑ์ที่ทำการศึกษาวิจัยยังขาดความร่วมมือซึ่งกันและกัน จึงมีลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีการพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อร่วมกันวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่ให้มีศักยภาพและเป็นระบบ ขณะที่ภาครัฐซึ่งพยายาม

ขับเคลื่อนการรื้อฟื้นเมืองพิษณุโลกในฐานะอดีตราชธานีสมัยสุโขทัยและราชธานีชั่วคราวในสมัยอยุธยา ให้เกิดการรับรู้ใหม่ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งนั้น ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์เพื่อการวางแผนดังกล่าว

ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะในหลายมิติ ได้แก่ ควรมีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ทั้ง 4 แห่งรวมทั้งพิพิธภัณฑ์อื่นๆ ที่มีอยู่ในเขตเมืองพิษณุโลก ขณะเดียวกันควรมีกิจกรรมที่จะสร้างการมีส่วนร่วมทั้งกับชุมชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการกระตุ้นส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ๆ ทั้งนี้ภาครัฐและองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองควรใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในทุกพิพิธภัณฑ์ให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ภาครัฐควรจัดงบประมาณสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ ในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมที่น่ารายได้มาสู่ท้องถิ่นต่อไป

Thesis Title	Museum Management in Phitsanulok for Cultural Tourism
Author	Mrs. Suwanna Boonklum
Major/Faculty	Cultural Management, College of Innovation Thammasat University
Advisor	Apinya Baggelaar Arrunnapaporn, Ph D.
Co – Advisor	Assoc. Prof. Srisak Wallipodom
Academic Year	2009

Abstract

The research of Museum Management in Phitsanulok for Cultural Tourism was conducted to have a development paradigm and to meet the need of cultural tourism and long-life learning. There are many museums in the province featuring Sgt. Maj. Thawee Folk Museum, Shinarat Buddha National Museum, Textile Museum at Naresuan University, and the Museum of Phitsanulok at Pibulsongkram Rajabhat University. There are also the museums in schools and in the 4th Infantry Division, Som Dej Pra Naresuan Maharat Camp. Although each museum was established with different conditions, it shared a common goal to become a learning resource and cultural attraction.

Quantitative and qualitative research was conducted to time out concerning factors. In the quantity one, most of the tourists who visited four museums - Sgt.Maj.Thawee Folk Museum, Phra Phuttha Chinnarat National Museum, Textile Museum at Naresuan University, and the Museum of Phitsanulok at Pibulsongkram Rajabhat University - had earlier been informed of these museums. For the quality side, the limitation of budget and personnel made all the museums struggle in organising and improving the exhibitions.

It was also found that there was a lack of cooperation among museums. Each museum had it own working styles. There was no meeting or knowledge exchange to manage the cultural resources effectively and systematically. In accordingly,

the government's attempt in lively restoring Phitsanulok – former capital city in Sukhothai period and former temporary capital city in Ayutthaya period - could not make a good use of knowledge existence in these museums for the project.

The researcher recommended that there should be more cooperation among the management teams of the four main museums. At the same time, the activities to enhance participation between communities and tourists should be created for the sake of encouragement and support as well as the dissemination. The government and local private sectors playing important roles in the city development was recommended to make a full use of knowledge in every museum. As the learning center and cultural attraction to stimulate revenues for the locals, the museums should be provided with enough budgets by the government.